

УДК 34.096+341.322

СТРЕЛЬБИЦЬКА Л.М., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін НА СБ України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2339-9088>.

СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ М.П., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник ДНУ ПБП НАПр України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9991-0199>.

ПРОТИДІЯ “ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИЙ” ТА “ЕТНІЧНИЙ” ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розглядаються особливості, динаміка, тенденції та заходи протидії “транснаціональній” та “етнічній” організованій злочинності в умовах правового режиму воєнного стану в Україні.

Ключові слова: організовані злочинні угруповання, корупція, тіньова економіка, повномасштабна війна, правоохоронні органи, воєнний стан, протидія.

Summary. The article examines the peculiarities, dynamics, trends and countermeasures against “transnational” and “ethnic” organized crime in the conditions of the legal regime of martial law in Ukraine.

Keywords: organized criminal groups, corruption, shadow economy, full-scale war, law enforcement agencies, martial law, countermeasures.

Постановка проблеми. Вітчизняна організована злочинність сформувалась в кінці ХХ – на початку ХХІ століття новітньої історії, в перші роки незалежності України, в результаті кримінального підпорядкування під власний вплив стратегічних сфер приватизації державної власності. Хоча вона виникла у кримінальному середовищі, але охоплювала такі найбільш важливі складові як загально-кримінальну, владну, політичну, економічну, соціальну тощо. При цьому її важливим чинником стала корупція, яка процвітає й до цього часу, як фактор збагачення нового класу олігархів та підкупу посадових осіб. Її бурхливому розвитку сприяв анархічний перерозподіл власності в Україні, в процесі якого відбулося перекачування цілих галузей економіки, а також багатомільярдних коштів із легального сектору до тіньового, з державної власності – у приватну власність з кримінальним походженням. Пізніше став відбуватися процес поступової легалізації привласнених коштів, переважна частина яких осіла за кордоном.

Протягом цього періоду складатися стійкі організовані злочинні угруповання (далі – ОЗУ), основу яких склали представники судової влади, адміністративно-господарської номенклатури, “ділки” державного апарату, що відали питаннями реформування економіки, кримінальні елементи. У тогочасній структурі вчинених ОЗУ злочинів, активно використовувалися крадіжки, розбої, пограбування, вимагання та розкрадання шляхом привласнення.

З самого початку виникнення організованої злочинності в Україні вона взяла на озброєння застосування сили, методи кривавої боротьби, які жорстко використовувалися у вирішенні питань із конкурентами за перерозподіл сфер впливу. В межах окремих регіонів в середині 1990-х років формуються найбільш потужні кримінальні структури,

злочинні організації, які поширювали свій вплив не лише на ці регіони, але і на цілі галузі економіки. Чисельний та персональний склад, а також галузеві особливості й спеціалізація ОЗУ, визначались значною мірою соціально-економічним розвитком регіону, а також впливом на його керівників і владні структури. На цій стадії відбулося зростання вітчизняних владних і бізнесових структур, а потім влади і бізнесу в цілому. Найбільш “впливовими” і “прибутковими” на той період є дніпропетровська, донецька, київська, одеська, кримська, харківська злочинні організації, оскільки діяли у найбільш економічно-потужних регіонах держави.

За свідченням колишнього очільника ГУБОЗ генерал-лейтенанта, професора Литвиненка В.І. у 1995 р. було виявлено і взято у розробку 871 організованих злочинних угруповань (у 1991 р. – 275), виявлено злочинів, що вчинені організованими злочинними угрупованнями – 4556 (у 1991 р. – 2732). Кількість виявлених злочинних груп збільшувалась щороку в середньому на 20 %, щорічні темпи росту злочинів, що вчинені організованими злочинними угрупованнями, становили 25,1 %. У середньому спецпідрозділами ГУБОЗ щорічно виявлялись і ліквідувались понад 830 організованих злочинних угруповань у складі майже 5 тис. учасників, якими вчинялося більше 6 тис. злочинів щорічно [1, с. 8-9].

В подальшому у 1990-х роках ОЗУ після масштабного зростання переформовуються у політико-економічні групи з кримінально-олігархічним змістом. Формування інтересів цих груп базується на спотворених механізмах перерозподілу доходів та власності (у першу чергу державної) на свою користь, а не на збільшення суспільного продукту, як результату підвищення підприємницької активності. Масштаби розвитку тіньової економіки, а також обсяги продукції та фінансових ресурсів, що оберталися у цьому секторі, розпочали здійснювати через своїх представників значний вплив на прийняття управлінських, законодавчих та політичних рішень, що вироблялись на рівні владних структур і держави.

Корумповані злочинні угруповання основну увагу почали приділяти протиправній діяльності у сфері економіки. Саме тіньова складова економічної системи держави як за розміром, так і за своїми можливостями справляла значний вплив на всі сфери життя в державі та суспільстві, у тому числі на політичну, що становила основу неправового механізму перерозподілу суспільного багатства, хабарництва і корупції у державних структурах, зрощення підприємницьких структур з організованою злочинністю і корумпованим чиновницьким апаратом. Практика боротьби з організованою злочинністю і корупцією свідчить, що 90 % вбивств за замовленням має саме тіньовий економічний підтекст.

Таким чином, гіпертрофована тіньова економіка спричинила виникнення і поширення організованої злочинності і корупції в Україні. Тіньовий сектор економіки став живильним джерелом організованої злочинності. Саме така взаємопов’язаність, взаємозалежність тіньового сектору економіки та організованої злочинності у сукупності із корупцією, практично на всіх рівнях влади став значним впливом на політику держави кримінально-олігархічних груп [1, с. 9].

Проблеми протидії “транснаціональній” та “етнічній” організованій злочинності є предметом активних наукових розробок та висвітлені у численних працях українських вчених. В той же час, введений правовий режим воєнного стану в Україні обумовив необхідність вивчення цієї діяльності в нових умовах.

Метою статті є з’ясування характеру організованої злочинної діяльності, її особливостей, динаміки, тенденцій, форм протидії “транснаціональній” та “етнічній” організованій злочинності в умовах правового режиму воєнного стану в Україні.

Виклад основного матеріалу. В умовах повномасштабної війни росії проти України значно актуалізувалось використання транснаціональної та етнічної організованої злочинності, як кримінального засобу досягнення поставлених ворогом воєнно-політичних цілей.

Саме під таким кутом зору розглядалась дана проблема на “круглих столах”, проведених у Національній академії Служби безпеки України 24 травня 2023 року на тему: “Актуальні проблеми координації та взаємодії правоохоронних та інших державних органів, що беруть участь у протидії організованій злочинності під час воєнного стану” та 30 червня 2024 року – “Актуальні питання удосконалення боротьби з організованою злочинністю в умовах правового режиму воєнного стану”, матеріали яких значно доповнюють досліджуване явище [2].

Подальший розвиток подій на російсько-українському воєнному театрі свідчить про необхідність більш детального уточнення ряду нормативно-правових позицій та прикладних аспектів стосовно протидії “транснаціональній” та “етнічній” злочинності у секторі безпеки і оборони, а також діяльності правоохоронної системи держави.

В теорії існує чимало визначень “транснаціональної” та “етнічної” злочинності, а також їх співвідношення. Основними характерними рисами “транснаціональної” злочинності, на наш погляд, є: формування на території однієї держави, але вчиняють злочини у одній або кількох країнах; їх злочинна діяльність в умовах повномасштабної війни поширюється на усі сфери життя – політики, управління, безпеки, оборони, економіки, фінансів тощо, створюючи паралельні органи управління на захоплених територіях.

Символічно, що практично усі дослідники в якості основного виділяють етнічний чинник. Етнічні злочинні угруповання інколи вважають підвидом транснаціональних (Г.П. Жаровська). В науці можна зустріти й інші формулювання в залежності від критеріїв, що покладені в основу їх класифікації. Прикладний інтерес викликає етнічна структура, запропонована у дисертаційному дослідженні світового досвіду боротьби з організованою злочинністю Б.В. Лизогуб за наступною ознакою: 1) східноєвропейські угруповання (російські, українські, польські, литовські тощо); 2) італійські угруповання (сицилійські, калабрійські, неаполітанські, американо-італійські; 3) негритянські угруповання та центральноамериканські угруповання; 4) нігерійські угруповання; 5) латиноамериканські угруповання та центральноамериканські угруповання; 6) колумбійські угруповання; 7) мексиканські угруповання; 8) азіатські угруповання (китайські, корейські, японські, в’єтнамські, кавказькі, чеченські, вірменські, дагестанські, азербайджанські, середньоазіатські, афганські, пакистанські; 9) інтернаціональні. Спільною ознакою для всіх цих злочинних угруповань, за винятком останнього, автор виділяє домінування у їхньому складі осіб певної етнічної або національної належності [3, с. 15].

Звертає на себе увагу те, що піраміду структур очолюють східноєвропейські угруповання (куди входять й російські та українські організовані злочинні угруповання), які сьогодні стали суб’єктом міжнародної злочинної діяльності в умовах жорстокої війни на території України. Таким чином етнічна організована злочинність стала органічною складовою транснаціональної організованої злочинності з міжнародними злочинними зв’язками. А за багато попередніх років її мережа поступово оповила всю Земну кулю.

Для злочинних організацій існує визначення кримінального правопорушення. Згідно частини 4 статті 28 Кримінального кодексу України визнається кримінальне правопорушення вчиненням злочинною організацією, якщо він скоєний стійким

ієрархічним об'єднанням декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації кримінально протиправної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так й інших кримінально протиправних груп.

Найбільш проблемними сферами злочинної діяльності в Україні міжнародними організаціями визнано незаконну торгівлю зброєю, людьми, невідновлювальні природні ресурси, яка посідає 34 місце разом із Сербією і Непалом. При цьому, звертає на себе увагу той факт, що найбільш проблемними спроможностями для України виділяються саме територіальна цілісність, політичне лідерство та управління, правоохоронні органи [3, с. 42].

Заслуговує на увагу з цього приводу думка доктора юридичних наук Богуцького П.П. щодо виняткової ролі та призначення сил безпеки і сил оборони у складі сектора безпеки і оборони України і несумісності їх формування і функціонування з будь-якою злочинною діяльністю, серед яких особливо небезпечними стають її організовані форми [4, с. 20-21].

Вказана категорія злочинів негативно впливає загалом на спроможність даного сектору забезпечувати національну безпеку від потенційних і реальних загроз держави, перетворюючи окремі її ланки в найбільш вразливі місця й небезпечні загрози. Фахова криміналістична оцінка “окремих категорій кримінальних правопорушень корупційної спрямованості у секторі безпеки і оборони під час дії правового режиму воєнного стану підтверджує правильність саме такої постановки проблеми – забезпечення ефективності у діяльності правоохоронної системи держави щодо попередження протидії організованій злочинності у секторі безпеки і оборони”. В якості магістрального напрямку для виявлення, попередження випадків вчинення злочинів організованими групами обґрунтовано вважається діяльність відповідних підрозділів Служби безпеки України та Державного бюро розслідувань. [4, с. 21-22].

Щоб оцінити сьогоденні спроможності правоохоронної системи держави протистояти організованій злочинності в сучасних умовах, слід оглянути ретроспективні передумови та етапи її формування і функціонування, що й було зроблено ученими-правниками Києво-Могилянської академії, підводячи підсумки чверті століття української сучасної державності [5].

Серед здобутків необхідно згадати той великий обсяг реформування всієї системи, який було здійснено з перших днів і протягом всього періоду державотворення під нові завдання незалежної України. Сформовано законодавчу і нормативно-правову базу, створено систему органів влади і державного управління, правоохоронних органів, підготовлено відповідні кадри, якими укомплектовані їх структурні підрозділи. При цьому важливе значення вже з самого початку приділялось протидії організованій злочинності, яка проявила неабияку здатність пристосування до нових умов, паразитуючи на проблемах української незалежності.

Авторами дослідження виділяються й конкретні прорахунки, що мали місце у формуванні правоохоронної системи молодій самостійній держави, “головним призначенням якої є підтримання балансу приватних і публічних інтересів у суспільно-державних відносинах” [5], що має стати гарантією гармонійного розвитку суспільства і держави в цілому. Зокрема, серед таких прорахунків виділяються такі: у минулому кожне нове скликання Верховної Ради України і черговий президент держави намагалися перебудувати судову гілку влади під свої власні політичні та корпоративні

інтереси; відсутність у суспільстві належного рівня правової культури, приватних егоїстичних тенденцій, суцільну наскрізну корумпованість; безсистемність, вибірковість, поспішність, непослідовність створення і реформування правоохоронних органів, бажання переважної більшості можновладців (включно з першими особами держави) продовжувати керувати цими структурами в ручному режимі, дифузія капіталу і влади тощо [5, с. 2-5]. Усі ці фактори не могли не бути відобразитися на стані і результатах протидії ОЗУ на території України, особливо в умовах воєнного стану, діяльність яких стала більш зухвалою, агресивною, набула чіткої терористичної спрямованості, посилилося їхнє матеріально-технічне і фінансове забезпечення, допомога сучасним озброєнням, вербувальна робота по збільшенню їх чисельності за рахунок кримінальних елементів. Внаслідок цього цілі ОЗУ зімкнулися із воєнно-політичними цілями загарбницької війни рф проти України під контролем і при активній участі зарубіжних спецслужб, а також використання спецслужбами рф озброєних форм організованої злочинності для здійснення розвідувально-підривної діяльності проти України.

При цьому, українські злочинні угруповання встановили і підтримують прямі зв'язки з російськими злочинними угрупованнями, які повністю контролюються спецслужбами рф [6, с. 23-27]. Це характерна особливість описаної на початку класифікації “транснаціональної” та “етнічної” злочинності, зокрема, східноєвропейського угруповання, побудованої за етнічним чинником. Під час підготовки до повномасштабного вторгнення в Україну рф масово створювала пов'язані з політичними утвореннями приватні військові компанії типу “Вагнер”. Для цього було розроблено спеціальний законопроект. Їм було забезпечено необмежене постачання зброї, широкі фінансові можливості для проведення масштабних військових операцій та розвідувально-диверсійної діяльності на території України. Командні та керівні посади цих воєнізованих недержавних структур комплектувались офіцерами запасу та ветеранами сил спеціальних операцій спецслужб рф, збройних сил, правоохоронних органів, що мають досвід бойових операцій за кордоном. До особового складу широко вербувались кримінальні елементи із числа засуджених за тяжкі та особливо тяжкі насильницькі злочини, психологічно готові до ролі головорізів [6, с. 24].

Проведена в передвоєнний період робота із впровадження у життя Закону України “Про національну безпеку України” очікуваних результатів по виявленню та нейтралізації внутрішніх і зовнішніх загроз не принесла, а повномасштабне вторгнення росії в Україну значно ускладнило цей процес. Ще однією концептуальною спробою проведення реформ у сфері діяльності органів правопорядку став Указ Президента України “Про комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023/2027 роки” від 11.05.23 р. № 273/2023. Серед основних напрямів реформування передбачалось удосконалення інституту підслідності, координації діяльності та взаємодії органів правопорядку на основі побудови цілісної системи, прагматичному розподілу повноважень суб'єктів цієї діяльності, їх функцій і сфер відповідальності. дотримання прав людини.

У цьому контексті фахівцями розглянуто діяльність підрозділів СБ України. Ними виявлено певну неузгодженість в окремих законах України, які стосуються діяльності по протидії системним загрозам управління державою, руйнуванню державного апарату шляхом “встановлення корумпованих зв'язків з представниками органів державної влади, втягування їх у протиправну діяльність та використання службовців спецслужбами іноземних держав, організаціями, групами та окремими особами на шкоду державній безпеці України” [7, с. 28].

Особливості протидії “транснаціональній” та “етнічній” організованій злочинності в умовах правового режиму воєнного стану в Україні полягають в тому, що ця протидія здійснюється як в бойовій обстановці на території власної держави, так і на тимчасово окупованій території під контролем суб’єктів цієї діяльності. Закон України про контррозвідувальну діяльність справедливо передбачає звільнення від кримінальної відповідальності у випадках сприяння вирішенню завдання забезпечення державної безпеки України, проведенню окремих контррозвідувальних заходів та операцій [8]. Сюди ж можна віднести й спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності за окремі колабораційної діяльності громадян України, чії дії пов’язані із потребами суспільства у боротьбі із організованою злочинністю.

В умовах війни на фоні політичної та соціальної кризи, масового використання зброї створюються озброєні організовані злочинні групи, незаконні воєнізовані формування. Цьому сприяє велика кількість зброї, що на незаконних підставах і безконтрольно знаходиться у володінні окремих груп і осіб. Значно збільшується кількість вчинюваних злочинів з використанням вогнепальної зброї, вибухівки як окремими особами, так і озброєними злочинними угрупованнями.

Як справедливо наголошують дослідники, до цього часу правовідносини у сфері обігу зброї в Україні на законодавчому рівні не врегульовані, Україна сьогодні залишається єдиною країною Європи, яка не має власного рамкового закону, також залишаються невизначеними такі ключові поняття даної сфери як “зброя”, “вогнепальна зброя”, “обіг зброї”, “цивільне використання зброї” тощо[9].

Чи не найважливішим елементом у системі протидії “транснаціональній” та “етнічній” організованій злочинності в умовах правового режиму воєнного стану в Україні є оцінювання загроз серйозної та організованої злочинності, яке проводиться за методологією SOSTA Україна. Ключовим аналітичним документом з питань протидії організованій злочинності для усіх держав-членів ЄС, є звіт SOSTA, що готується Європолем. Це сприяє ранньому виявленню ОЗУ з використанням методів “середовищного” сканування та системи кримінальної розвідки.

Використання методології SOSTA стало практичною реалізацією завдань, поставлених Стратегією боротьби з організованою злочинністю [10]. Кабінетом Міністрів України прийнято Постанову “Деякі питання запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки SOSTA Україна” від 26.01.22 р. № 59, якою утворено Міжвідомчу робочу групу з питань координації запровадження системи оцінки SOSTA Україна та затверджено Порядок збирання і узагальнення інформації та здійснювання оцінювання загроз організованої злочинності та тяжких злочинів відповідно до системи оцінки SOSTA Україна [11].

Животворною силою ОЗУ в Україні стала корупція, яка в умовах війни є найбільшою загрозою національній безпеці, системі державного управління, тісно пов’язує ОЗУ із владними структурами та об’єднує їх. Це служить головною причиною, чому всі вживані заходи по боротьбі із корупцією є нікчемними і не дають належних результатів. Утворилась фінансово-злочинна тріада: ОЗУ, корупція, окремі представники влади, схильні до корупційних дій. В цих умовах корупція зводить нанівець зусилля державного управління основними галузями економіки і оборони України.

За даними Укрінформу, в результаті проведеного опитування встановлено факт зростання корупції в умовах війни. Українці відзначають зростання рівня корупції уже після повномасштабного вторгнення РФ – 87,9 % опитуваних (серед респондентів представників бізнесу даний показник становить 81,3 %). Для загальної характеристики теперішньої корупції з’явився термін “корупція на крові” [12].

Серед основних причин, які призвели до зростання рівня корупції, респонденти виділяють безкарність корупціонерів – 77 % опитаних, неефективність діяльності антикорупційних та силових органів – 53 % та 50 % відповідно, неефективність функціонування судової системи держави – 49 %.

У громадян України появилася зневіра у спроможності державних органів ефективно протидіяти корупції в умовах ведення повномасштабної війни. 33 % опитаних пропонують задля подолання цього негативного суспільного явища запровадити практику запрошення для роботи в судовій системі України суддів іноземних держав, не схильних до корупції [11].

В умовах війни масово з'явилися такі нові канали корупції як підкуп посадових осіб за незаконне перетинання державного кордону України, за оформлення фальшивих медичних документів про стан здоров'я, за відтермінування призову на військову службу та мобілізацію тощо.

Висновки.

Ретроспективний аналіз виникнення “транснаціональної” та “етнічної” організованої злочинності в Україні свідчить, що її передумовами стало кримінальне середовище, яке пізніше охопило владну, політичну, економічну й соціальну сфери. Її важливим чинником та фінансовою основою стала корупція, яка процвітає й до цього часу, як фактор збагачення нового класу олігархів та підкупу посадових осіб. Її бурхливому розвитку сприяв анархічний перерозподіл власності в Україні, в процесі якого відбулося перекачування цілих галузей економіки, а також багатомільярдних коштів із легального сектору до тіньового, з державної власності – у приватну власність з кримінальним походженням. Пізніше став відбуватися процес поступової легалізації привласнених коштів, переважна частина яких осіла за кордоном. Належної і ефективної протидії ОЗУ на тій стадії, як і політичної волі для цього не було, що й сприяло подальшому росту масштабів корупції.

З початку 2022 року з початком повномасштабної війни росії проти України виникли сприятливі умови для використання транснаціональної та етнічної організованої злочинності, як кримінального засобу досягнення поставлених ворогом воєнно-політичних цілей.

Піраміду структур “транснаціональної” та “етнічної” організованої злочинності сьогодні очолюють східноєвропейські угруповання (куди входять й російські та українські організовані злочинні угруповання), які стали суб'єктом міжнародної злочинної діяльності в умовах жорстокої війни на території України. Таким чином етнічна організована злочинність стала органічною складовою транснаціональної організованої злочинності з міжнародними злочинними зв'язками, мережа яких поступово оповила всю Земну кулю.

Попередні помилки та недоліки боротьби з ОЗУ негативно відобразилися на стані і результатах протидії ОЗУ на території України особливо в умовах воєнного стану, діяльність яких стала більш зухвалою, агресивною, набула чіткої терористичної спрямованості, посилилося їхнє матеріально-технічне і фінансове забезпечення, допомога сучасним озброєнням, вербувальна робота по збільшенню їх чисельності за рахунок кримінальних елементів. Внаслідок цього цілі ОЗУ зімкнулися із воєнно-політичними цілями загарбницької війни рф проти України під контролем і при активній участі зарубіжних спецслужб, а також використання спецслужбами озброєних форм організованої злочинності для здійснення розвідувально-підривної діяльності проти України.

У системі протидії “транснаціональній” та “етнічній” організованій злочинності в умовах правового режиму воєнного стану в Україні потребує удосконалення оцінювання загроз організованої злочинності.

Відзначається зростання рівня корупції після повномасштабного вторгнення РФ, внаслідок чого з'явився термін “корупція на крові”. Серед основних причин, які призвели до зростання рівня корупції, називаються безкарність корупціонерів, неефективність діяльності антикорупційних та силових органів, судової системи держави. В умовах війни масово з'явилися такі нові канали корупції як підкуп посадових осіб за незаконне перетинання державного кордону України, за оформлення фальшивих медичних документів про стан здоров'я, за відтермінування призову на військову службу та мобілізацію тощо.

Використана література

1. Литвиненко В.І., Пригунов П.Я., Лісовський П.М. Організованість і корупція в Україні: стратегія протидії. Київ: Видавництво МАУП. 2019 р. Т. 1. 370 с.

2. Актуальні проблеми координації та взаємодії правоохоронних та інших державних органів, що беруть участь у протидії організованій злочинності під час воєнного стану: зб. матер. “круглого столу” *Актуальні проблеми координації та взаємодії правоохоронних та інших державних органів, що беруть участь у протидії організованій злочинності під час воєнного стану*, м. Київ, 24 трав. 2023 р. Київ: НА СБУ, 2023. 148 с.

3. Беседа Д.В., Бідюк Ю. “Транснаціональна” та “етнічна” злочинність: співвідношення понять: зб. матер. “круглого столу” *Актуальні проблеми координації та взаємодії правоохоронних та інших державних органів, що беруть участь у протидії організованій злочинності під час воєнного стану*, м. Київ, 24 трав. 2023 р. Київ: НА СБУ, 2023. С. 13-16.

4. Богуцький П.П. Проблема протидії організованій злочинності у секторі безпеки і оборони в умовах воєнного стану та шляхи її вирішення: зб. матер. “круглого столу” *Актуальні проблеми координації та взаємодії правоохоронних та інших державних органів, що беруть участь у протидії організованій злочинності під час воєнного стану*, м. Київ, 24 трав. 2023 р. Київ: НА СБУ, 2023. С. 20-23.

5. Правова система України: здобутки, прорахунки і перспективи. URL: <https://racurs.ua/1738-pravova-systema-ukrayiny-stan-zdobutky-prorahunky-i-perspektyvy> (дата звернення 23.07.2024).

6. Ватраль А.В., Антонов К.В. Щодо використання спецслужбами РФ озброєних форм організованої злочинності для здійснення розвідувально-підривної діяльності проти України: зб. матер. “круглого столу” *Актуальні проблеми координації та взаємодії правоохоронних та інших державних органів, що беруть участь у протидії організованій злочинності під час воєнного стану*, м. Київ, 24 трав. 2023 р. Київ: НА СБУ, 2023. С. 23-27.

7. Волков М.С., Коваленко С.М. Питання щодо правового забезпечення діяльності ГУ “Д” ДЗНД СБ України: зб. матер. “круглого столу” *Актуальні проблеми координації та взаємодії правоохоронних та інших державних органів, що беруть участь у протидії організованій злочинності під час воєнного стану*, м. Київ, 24 трав. 2023 р. Київ: НА СБУ, 2023. С. 27-30.

8. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.02 р. № 374-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 12. Ст. 89.

9. Луценко Ю.В., Тарасюк А.В. Щодо окремих проблем правового регулювання обігу зброї в Україні: зб. матер. “круглого столу” *Актуальні проблеми координації та взаємодії правоохоронних та інших державних органів, що беруть участь у протидії організованій злочинності під час воєнного стану*, м. Київ, 24 трав. 2023 р. Київ: НА СБУ, 2024. С. 56-60.

10. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.20 р. № 1126-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>

11. Деякі питання запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки SOSTA Україна: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.22 р. № 59. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/59-2022-%D0%BF#Text>

12. Кудревич В.В. Корупція в умовах війни як загроза національній безпеці: зб. матер. науково-практичної конференції *Посилення спроможностей СБ України та взаємодія зі складовими сектору безпеки і оборони*, м. Київ, 27 верес. 2024 р. Київ: НА СБУ, 2024. С. 35-40.

~~~~~ * * * ~~~~~
~~~~~